

SZAKDOLGOZAT

Kuti-Ignác Renáta
Közoktatási vezető és pedagógus-szakvizsga-szakirányú
továbbképzés szak

Kaposvár

2023

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Kaposvári Campus
Pedagógus Szak

**Intézményem társadalmi környezetének hatása az
intézményben folyó pedagógiai munkára**

Belső konzulens: Gyöngyösiné Szabó Judit
Központvezető

Készítette: Kuti-Ignác Renáta
JB9F7W
Levelező tagozat

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Kaposvári Campus
Kaposvár
2023.

Tartalomjegyzék

I. Bevezetés	5.oldal
II. A vizsgált óvoda tágabb, szűkebb környezete	6.oldal
III. A Böhönyei óvodába járó gyermekek szociokulturális jellemzői	7.oldal
IV. A hátrányos helyzet, halmozottan hátrányos helyzet fogalma	8.oldal
V. Böhönyei Gézengúz Óvoda és Bóbita Bölcsőde	10.oldal
VI. A vizsgálatom alapját adó kutatási módszerek	15.oldal
VII. Dokumentumelemzés, mint kutatási módszer, A szülőknek, óvodapedagógusoknak és óvodavezetőnek kiadott kérdőív felépítése, elemzése	16.oldal
VIII. A pedagógiai program a mindennapi tevékenység és a szülői visszajelzések tükrében	24.oldal
IX. Összegzés	34.oldal
X. Irodalomjegyzék	36.oldal
XI. Mellékletek	37.oldal

„A gyereknevelés és tanítás során az a legfontosabb, hogy egy gyerek mindig tudja, akkor is szeretik őt, ha nem tökéletes, és hogy ezen képes javítani. Ez olyan bizalom a felnőtt részéről, amit minden korú gyerek megérez. Hogy hisznek benne. Tévedhet és hibázhat. Nem kell tökéletesnek lennie. A világ sem az.”

Tari Annamária¹

¹ Tari Annamári idézet
<https://idezetabc.hu/idezetek/tari-annamaria/a-gyereknevel-es-tanitas-soran-az-a>

I. Bevezetés

Óvónői pályámat 2013-ban Somogy megye egy hátrányos helyzetű kis falujában kezdtem. Ebben a megyében nagyon sok olyan település van, ahol nagy számban élnek hátrányos helyzetű és a halmozottan hátrányos helyzetű családok. Ennek legfőbb okai lehetnek: munkanélküliség, alacsony iskolai végzettség, sok gyermek van a családban. A településen, ahol dolgoztam csak hátrányos helyzetű és roma családok élnek, magas a munkanélküli családok száma. Szülőkre jellemző az iskolázatlanság, alkalmi munkákból élnek. Az óvodába járó gyermekeken is megfigyelhető volt a hátrányos helyzetre jellemző attribútum (jellegzetesség), hiányos, rendezetlen, piszkos öltözék, evőeszköz nem megfelelő használata, kommunikáció hiánya, étkezés közbeni viselkedés, toalett nem megfelelő használata., általános műveltségi szinten is elmaradást tapasztaltam. Óvónői tevékenységem során nagy hangsúlyt fektettünk ezen hátrányok leküzdésére. További módszereket és lehetőségeket keresve, szakmai kompetenciám fejlesztése miatt kezdtem el mélyebben foglalkozni ezzel a témával, mivel mindig is érdekelt ez a terület.

Dolgozatom témája is ehhez kötődik: A társadalmi környezet hatása a pedagógiai munkára azon belül is a hátrányos helyzet.

Szerettem volna, tudni, hogy melyek azok az eszközök, melyekkel minél hatékonyabban lehetne a hátrányos helyzetben lévő gyermekeket felzárkóztatni, hátrányaikat csökkenteni. Szeretném, ha ezek a gyerekek nem éreznék magukat kevesebbnek társaiknál. Tapasztalhatjuk, hogy a közoktatásban dolgozó pedagógusok nap, mint nap találkozhatnak hátrányos helyzetű gyerekekkel és problémáikkal. Érdekel, hogy mint óvodapedagógus mit tehetek ezeknek a hátrányoknak a csökkentése érdekében, milyen fejlesztések segíthetik a gyermekeket. Szakdolgozatomban azt vizsgálom, hogy a hátrányos helyzetű gyermekek fejlesztése konkrétan megjelenik e a helyi Pedagógiai Programban, miként segíthetik a benne megfogalmazott eszközök a gyermekek fejlesztését és a megvalósítás mennyire tükrözi a valóságot. Ahhoz, hogy a kérdéseimre megfelelő választ kapjak, megpróbáltam a Pedagógiai Programot elemezni, összevetni a megvalósult tevékenységekkel. Ezen túlmenően kíváncsi voltam arra is, hogy a szülők, valamint a z óvodában dolgozó óvodapedagógusok miként vélekednek a hátrányok csökkentését szolgáló pedagógiai eszközökről, és mit tartanának szükségesnek a hatékonyabb hátránykompenzáció megvalósítására. Az erről szóló összefoglaló értékelés a dolgozatomban kiemelt hangsúlyt kap.

II. A vizsgált óvoda tágabb, szűkebb környezete

Böhönye község Somogy megye szívében, a Marcali járás déli felén található, mely hosszú idő óta a környék gazdasági, kereskedelmi központja.

A falu a 18. századtól a második világháborúig a dégi Festetics család tulajdona volt. A 19. század második felében mezővárosi rangot kapott. A 19. század hatvanas éveiben sakképszerűen kialakított, mérnöki pontossággal tervezett, egyenes utcákból álló településszerkezet jött létre. A legfejlettebb időszakát az 1900-as évek elejére érte el Böhönye. Böhönyén tizennégy települést ellátó rendőrőrs, 6 települést ellátó szociális és gyermekvédelmi, illetve 3 településre kiterjedő oktatási társulás működik. Ma már teljes infrastruktúrával rendelkezik.

2023-ban a lakónépesség 2.142 fő, amely az elmúlt évekhez képest 1-1%-nyi mértékben csökkent. Böhönye az országos átlagnál magasabb munkanélküliséggel rendelkező települések közé tartozik. A nemek közti arány tekintetében szinte minden évben a férfiaknál állapítható meg magasabb munkanélküliség, mint a nőknél. A település lakói főként alkalmi munkából vagy fekete munkából él, de az is csak pár hónapra szól, így nincs biztosítva az egész évre szóló munkalehetőség. Az elmúlt években a munkaerőpiac jelentős változásokon ment keresztül. Sok olyan helyi lakos, aki korábban fizikai munkát végzett a mezőgazdaságban, elvesztette állását és azóta sem talált új munkalehetőséget. Jelenleg a legnagyobb munkaadó az Önkormányzat, az AUMA Bt, és a Böhönyei Szabadság Mg. Zrt. Ezen kívül további kisebb egyéni vállalkozások is munkalehetőséget biztosítanak a helyi lakosoknak. Az önkormányzat lehetőségeihez mérten foglalkoztatja a helyi mélyszegénységen élőket önkormányzati fenntartású intézményeiben. Ezen belül a közfoglalkoztatás keretében munkalehetőséget biztosít az érintettek számára, akik dolgoznak az óvodában, a hozzá tartozó konyhán, a szociális alapszolgáltatási központban és a kommunális csoportnál.²

² Helyi Esélyegyenlőségi Program-Böhönye,2023-2028. 9. oldal

III. A Böhönyei óvodába járó gyermekek szociokulturális jellemzői

Az óvodába járó gyermekek többsége a településen él, de vannak, akik a környező településről járnak be, akiket a falubusz reggel hoz és délután visz. (Szenyér, Vése) A településnek vannak úgynevezett peremterületei hol többségében élnek a legszegényebbek, (Hunyadi utca, illés utca, Dózsa körút) illetve külterületei (Bem utca, Szőlőhegy).

Ezekben az utcákban nincs szilárd burkolatú út, vezetékes ivóvíz, ami biztosított a közvilágítás. Az itt élők rosszabb körülmények között élnek, mint a település más részén élők. Az ott élők szegregáltabban élnek, a szocializációs hátrányok miatt például: nehezen megközelíthető buszjárat, ami, növelheti a munkanélküliséget, kulturális programokról való lemaradás, közösségtől való leszakadás. Ezért feltételezhetjük, hogy ezen családok gyermekei az óvodába lépéskor mind hátrányból indulnak a korosztályukhoz tartozó gyermekek mind szociális területen, a tudás területén jelentős lemaradást mutatnak, itt beszélhetünk még az ingerszegény környezetről és a szellemi képességek fejlettségi szintjével szemben.

A 2022.októberi statisztika alapján a 102 létszámú óvodai közösségen belül 31 gyermek hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű. Ez a létszám csoportszinten megoszlik, amit az alábbi diagram szemléltet.

Ezekre a gyerekekre jellemző, hogy elvannak maradványok egyes területeken, mint pl.: higiénia, értelmi, érzelmi, szociális szinten, kommunikáció terén, figyelem, gondolkodás

Az óvoda a hátrányos helyzetű gyermekek számára fejlesztő programokat szervez, biztosítva a hátránycsökkentést. A mi feladatunk ezeknek a gyermekeknek a felzárkóztatása, különböző feladatok biztosítása. A szociális hátrányok enyhítését segítő pedagógiai tevékenységek biztosítása. A gyermekek óvodai nevelése során, olyan szakma szolgálatokkal való kapcsolat,

akik a szülőket támogatják és különböző a társadalmi beilleszkedést segítő szolgáltatást biztosítanak a gyermekek számára. Előrehaladásukról az óvodai fejlesztő programban három havonkénti értékelés készül.

IV. A hátrányos, halmozottan hátrányos helyzet fogalma

A hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetet a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (a továbbiakban: Gyvt.) szabályozza, melynek célja a gyermekek hátrányainak kompenzálása, esélyeinek növelése a sikeres társadalmi beilleszkedés elősegítése.

A törvény alapján a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetet többek között a szülő alacsony iskolai végzettsége, a lakáskörülmények nem kielégítő volta, a szülő alacsony foglalkoztatottsága határozza meg.

A hátrányos helyzetű gyermek jogosult a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre. Ez a kedvezmény pénzügyi támogatást jelent. Célja, hogy segítséget nyújtson azoknak a hátrányos helyzetű gyerekeknek és nagykorúaknak, akik szociális, egészségügyi, oktatási, lakhatási és munkaerőpiaci nehézségekkel küzdenek. A kedvezmény összege a család jövedelmétől, az eltartottak számától és az egyéb körülményektől függ. A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményt azok a szülők, gyámok, vagy gondviselők igényelhetik, akik legalább egy olyan gyermeket nevelnek, aki jogosult a kedvezményre. A gyermekvédelmi kedvezményt a gyámhatóság ítéli meg, melynek feladata a gyermek érdekeinek védelme és a család támogatása. A jogosultság feltétele, hogy a gyermekre legalább az egyik hátrányos helyzet megléte bizonyított legyen. A gyámhatóság vizsgálja a család helyzetét, az életkörülményeit, a gyermek fejlődését és egészségi állapotát. A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek esetében a gyámhatóság különös figyelmet fordít a szülő foglalkoztatottságára, valamint az egészséges fejlődés feltételeinek hiányára. A rendszeres gyermekvédelmi támogatás mellett más támogatások is igénybe vehetők, mint például az iskolakezdési támogatás, a gyermeknevelési támogatás, az egyszeri segély vagy az egészségügyi szolgáltatások ingyenes vagy kedvezményes igénybevétele. Az igénybevehető támogatások és kedvezmények a helyi önkormányzatoktól is függenek, így érdemes tájékozódni a lakóhely adta lehetőségekről. A támogatást általában egy évtől három évig terjedhet. A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményt minden alkalommal felül kell vizsgálni, hogy a támogatás további igénybevétele

indokolt e. Intézményünkben a Gyermekvédelmi határozattal rendelkező gyermekek száma 29 fő. Ezen családok többsége élelmiszerköltségek, ruházat, lakhatási és oktatási költségek fedezésére használja a támogatást

Bábosik István és Mezei Gyula által írt Neveléstan könyvben arról olvashatunk, hogy milyen tényezők vezethetnek a hátrányos helyzet kialakulásához.³ Az egyik ilyen ok lehet az anyagi, ami a család önhibáján kívül is eredhet. Az ilyen családok gyakran a létminimum alatt élnek, és nehéz az alapvető szükségleteiket is kielégíteniük. A következő ok az életmód ezt a kategóriát két részre oszthatjuk. Az első eset a családnak megfelelő anyagi helyzete van, de a szülőket jobban leköti a karrierjük így kevés időt szánnak a gyermeknevelésre, ami érzelemszegény környezethez és elhanyagoláshoz vezethet, ami kihathat a gyermek fejlődésére. A második esetben a szülők életmódja negatív hatással lehet a gyermekre, például szóbeli vagy tettleges agresszió, alkoholizmus. Ilyenkor a pedagógus kötelessége közbeavatkozni. Első lépésként a szülőkkel való kommunikáció szükséges, de ha ez nem vezet eredményre akkor a családsegítő bevonása szükséges. A nemzeti kisebbség vagy más etnikai csoportba tartozó gyermekek hátrányos helyzetben vannak. A pedagógus feladta az empátia és a tolerancia erősítése a gyermekek körében.

A hátrányos helyzetű óvodás gyermekek hátránycsökkentő óvodai nevelésének jogszabályi háttere: A 2011. évi CXCV. tv. a nemzeti köznevelésről: *“1. § (1) A köznevelési törvény célja, olyan köznevelési rendszer megalkotása, amely elősegíti a gyermekek, fiatalok harmonikus lelki, testi és értelmi fejlődését, készségeik, képességeik, ismereteik, jártasságaik, érzelmi és akarati tulajdonságaik, műveltségük életkori sajátosságaiknak megfelelő, tudatos fejlesztése révén, és ezáltal erkölcsös, önálló életvitelre és céljaik elérésére, a magánérdeket a köz érdekeivel összeegyeztetni képes embereket, felelős állampolgárokat nevel. Kiemelt célja a nevelés-oktatás eszközeivel a társadalmi leszakadás megakadályozása és a tehetséggondozás.”*⁴ Ahhoz, hogy mindez megvalósuljon elengedhetetlen egy olyan pedagógiai kultúra kialakítása, amelyben a gyermek elfogadása, az egyéni szükségletek figyelembevétele az elsődleges. A pedagógusoknak ki kell alakítaniuk az empátiát, bizalmat, szeretetet ahhoz, hogy hatékonyan tudjon dolgozni a gyermekekkel. Az elvárásoknak és az értékelésnek az életkorhoz megfelelőnek kell lenni.

³ Bábosik István- Mezei Gyula Neveléstan Telosz, Budapest,2005 Kiadó Felelős kiadó: DR. Dörömbözi János

⁴ Hatályos Jogszabályok Gyűjteménye 2019.

<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1100190.TV>

V. Böhönyei Gézengúz Óvoda és Bóbita Bölcsőde

Böhönye községben 1964-ben kezdődött meg az óvodai nevelés, hosszú időn keresztül kettő különálló épületben, majd Böhönye Község Önkormányzata a regionális operatív programok keretén belül infrastruktúrafejlesztést valósított meg 2009 – 2010. évben, Dél-Dunántúli Operatív Program (D.D.O.P.) pályázat keretében.

Ez a pályázat tette lehetővé az új intézmény építését, melynek következtében a korábbi óvodai egységek egy feladat-ellátási helyen működnek jelenleg, így új, nyugodt környezetben, a Fő úttól távol, közel a Központi parkhoz egy épületben működik óvodánk négy csoportja (homogén és vegyes összetételű) 2023. februárjában 104 gyermekkel, az épület 120 fő befogadására alkalmas épületben. Az intézményhez 2 évvel ezelőtt betagozódtott a Bóbita Bölcsőde is.

Az intézmény 4 csoportszobával, egy nagy és egy kis aulával, tornateremmel, valamint fejlesztő és logopédiai fejlesztő szobával rendelkezik. Tornatermünk és fejlesztő szobáink eszközök terén jól felszerelték. A logopédiai helyiség 2021-ben sófallal bővült.

Az épületben továbbá irodák, melegítő konyha, kiszolgáló helyiségek (öltöző, mosdó) található.

Az óvoda az utca felül egy hosszú bejáraton közelíthető meg. Ezen a területen zöld növények fűszer és virágoskert található.

Az udvar hátsó részében a gyerekek számára kialakított magaságysok vannak, minden csoportnak saját ágyással, óvodásaink itt az alapvető növénygondozással ismerkedhetnek meg,

Nagy levendula kert van az óvodában, melynek virág kicsit meghatározója, szimbóluma lett intézményünknek. A levendulából illatpárnákat, szappan és levendulaolajat is készítettünk már.

Az óvoda telkén található régi gazdasági épületekből pajtakiállítást alakítottunk ki, melyhez fedett kültéri foglalkoztató is tartozik.

Az óvoda játszóudvarát folyamatosan fejlesztjük, 2022. nyarán mezítlábas taposót és erdei tanösvényt alakítottunk ki.

A nevelési, és oktatási munkánkhoz szükséges eszközöket, segédleteket lehetőségeinkhez mérten folyamatosan fejlesztjük, melyhez sok segítséget kapunk az óvoda alapítványától is, mely több sikeresen elnyert pályázattal tudta bővíteni az intézmény eszközállományát. Az utóbbi évben IKT eszközeink is megújultak. Az intézmény vezetése támogatja a szakmai továbbképzéseket, bár az elmúlt években a pandémia alatt nagyrészt ezek csak online valósultak meg. 2019. óta honlapot is működtetünk, mely megkönnyíti a szülőkkel való kapcsolattartást, a tágabb környezetünkkel való információ áramlást.

Személyi adottságok:

Az intézményben tanuló gyermekek száma, összetétele 2022. október 01-jei statisztika alapján: 31 fő gyermek hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű. Ez az intézmény 30%-át jelenti. Az, hogy ezeket a gyerekeket felzárkóztassuk és hátrányukat csökkentsük esélyt teremtsünk számukra ez mind rajtunk pedagógusokon és a családon múlik. Az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja bevezető részében erről olvashatunk

„a gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelezettsége, s ebben az óvodák kiegészítő, esetenként hátránycsökkentő szerepet töltenek be”⁵. Az óvodai rendszeres hiányzás és az óvodába való késői beiratkozás a gyermek és az óvodapedagógus helyzetét is megnehezíti. Ennek következtében bevezették azt a szabályozást miszerint 3 éves kortól kötelező az óvodába járás és szigorították a hiányzás szabályait. Kulcsfontosságú a gyermek fejlődése szempontjából, hogy megszokja a szokásrendszert és hogy már kiskorban megtanulja, hogy vannak kötelezettségei, például, hogy óvodába kell menni. Ha a gyermek ezeket megszokja és megtanulja, kevesebb problémája lesz majd felnőttkorban mikor munkát kell majd vállalnia.

⁵ Böhönyei Gézenyűz Óvoda és Bóbita Bölcsőde Pedagógiai Programja 2022. 9. oldal

Gyermekek korosztálya	Létszáma	Speciális nevelési igényű	Gyermekvédelmi határozattal rendelkező	HH, HHH-s gyermekek száma	Beilleszkedési, tanulási magatartási nehézséggel küzdő gyermekek száma
kiscsoport	21 fő	1 fő	4 fő	4 fő	—
középső csoport	25 fő	2 fő	9 fő	11 fő	2 fő
nagy-ismétlős nagycsoport	52 fő	2 fő	16 fő	16 fő	13 fő
Összesen:	98 fő	4 fő	29 fő	31 fő	15 fő

Az intézményben dolgozó pedagógusok száma, nevelőtestület összetétele 2022. október 01-jei statisztika alapján: 9 fő óvodapedagógus, 1 gyakornok, Pedagógus I-be sorolt 6 fő, Pedagógus II-be sorolt, vagy szakvizsgázott 2 fő, és 1 fő pedagógiai asszisztens. Látható a táblázat alapján csoportszinten megoszlik a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek aránya.

Az intézményünkben nagy hangsúly fektetünk a környezettudatosságra, komposztálónkat, magaságyásainkat, kiskertjeinket gyermekeink is aktívan használják, gondozzák. Minden évben madáretetőket készítenek a szülők az óvoda felhívására, így gondoskodva a téli madáretetésről. Óvodánk csatlakozott a Boldog Óvoda programhoz, melynek célja a boldogság és a pozitív énkép fejlesztése a 3-6 éves gyermekek körében. Az új módszerek és ötletek segítségével szeretetet, magabiztosságot, egymásra való odafigyelést, tiszteletet és bizakodó életszemléletet alakítunk ki. A vidám pozitív légkör nagyban hozzájárul a gyermekek pszichés és szomatikus fejlődéséhez. A Boldogságóra Program 10 témát tartalmaz, (optimizmus gyakorlása, kapcsolatok gyakorlása, boldogságfokozó hál, célok kitűzése és elérése, boldogító jó cselekedetek, megbocsátás, testmozgás, megküzdési stratégiák, apró örömök élvezetek, fenntartható boldogság), amelyek lépésről, lépésre mutatják be a boldogság különböző területeit és lehetőségeit a gyermekeknek. A program segít nekik megismerni boldogságra való

törekvés feltételeit. Madárbarát óvoda is vagyunk. Zöld óvoda státuszunkat az idei év őszén szeretnénk megújítani.

Intézményünkben az alábbi tehetségműhelyek működnek, fakultatív jelleggel: népi játékok (néptánc) — óvodásaink műsoraikkal fellépnek az óvoda és a település rendezvényein.

Bozsik foci program, ahol a tehetségesebb gyerekek heti egy alkalommal vesznek részt. Óvodánkban a kézműves foglalkozást is nagyon szeretik a gyerekek. Heti egy alkalommal a nagycsoportosokkal mindig újabb és újabb alkotásokat készítünk és mutatunk be. Az ovijóga még új a gyerekek számára, de kíváncsisággal várják mindig a következő heti foglalkozást. Ezek a foglalkozások a gyerekek fejlődése szempontjából fontos szerepet játszanak. Elősegítik kognitív, motoros, szociális képességek fejlődését, segít felkészülni a jövőbeli kihívásokra, javítja az esélyeiket az életben való boldogulásra és sikerre.

Gyermekeink különböző szociális háttérrel érkeznek, nőtt a gyermekvédelmi munka jelentősége. A társadalmi élet változásainak következtében egyre több a kiemelt figyelmet, ezen belül, különleges bánásmódot igénylő: beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekkel küzdő, (BTM), sajátos nevelési igényű (SNI) gyermek, valamint a hátrányos helyzetű (HH) és a halmozottan hátrányos helyzetű (HHH) gyermek, de óvodánkban sajnos az is megfigyelhető, hogy a gyermekek nagy százaléka a megfelelő higiéniai szokások hiányával érkezik az intézménybe. Óvodai nevelésünk gyermekközpontú, befogadó, mely megteremti minden gyermek számára, hogy egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelésben részesüljön, s meglévő hátrányai csökkenjenek, továbbá biztosítja az egyenlő hozzáférést, önmaga és társai különbözőségének tiszteletét és elfogadását, nemi identitásának fejlődését. Nem ad helyet semmiféle előítélet kibontakozásának. Megteremtjük a feltételeit a nyitott és rugalmas rendszerben való fejlődésnek, mely igazodik a gyermekek egyéni szükségleteihez.

Az inkluzív pedagógia az integrációval és differenciálással lehetőséget teremt arra, hogy valamennyi gyermek a maga módján, a neki megfelelő ütemben, saját képességei szerint, szükség esetén szakemberek segítségével, tudjon fejlődni, megvalósítani önmagát.

Olyan pedagógiai környezetet alakítunk ki, ahol a különbözőség elfogadása, a befogadó attitűd természetessé válik az óvodapedagógus, a nevelőmunkát segítő munkatársak, szülők, gyermekek számára egyaránt.

Az intézmény gyermekvédelmi munka keretében figyelemmel kísérjük a hátrányos helyzetű és veszélyeztetett gyerekek fejlődését. Szükség esetén a gyermekvédelmi felelős feladata a családsegítő szervezetekkel, védőnővel a kapcsolat felvétele, a szükséges teendők,

intézkedések. Az óvoda feladatai közé tartozik az óvodás gyermekek családi háttérének feltérképezése, szükség esetén családlátogatás és környezettanulmány készítése. Az óvoda célja az is, hogy megtalálja és felvegye a hátrányos helyzetű gyermekeket, valamint figyelemmel kísérje a gyermekvédelmi, hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű határozatok lejáratát. Az óvoda jelzi a veszélyeztetett helyzetben lévő gyermekeket a gyermekvédelmi felelősnek, és együttműködik a Gyermekjóléti Szolgálattal. Az óvodában differenciált nevelés és fejlesztés történik a kiemelt figyelmet igénylő helyzetben lévő gyermekek számára, és figyelemmel kísérik a rendszeres óvodába járást, a hiányzást jelzik a gyermekvédelmi felelősnek. A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű családok számára az óvoda tájékoztatást ad a támogatásokról, segélyekről, biztosítja a kedvezményes étkezési lehetőségeket. Az óvoda továbbá segíti a rászoruló családokat, felajánlott játékok, ruhák szétosztásában.

Az intézmény együtt működik az óvoda orvosával, védőnővel, gyámügyi előadóval, a Gyermekjóléti Szolgálattal, eseteként civil szervezetekkel (Somogyért Egyesület, Csillagösvény Egyesület). Együttműködési megállapodásunk van Család és Gyermekjóléti Központtal, akik szociális segítő szolgáltatást nyújtnak intézményünknek.

A konkrét együttműködés programja a kapcsolatrendszerben, illetve az óvoda IPR cselekvési programjában van rögzítve.⁶

VI. A vizsgálatom alapját adó kutatási módszerek

A kutatási problémák megoldása érdekében ki kell választanunk a legmegfelelőbb kutatási stratégiákat, módszereket. Ehhez szükségesek az egyes kutatási eljárások és eszközök ismerete, hogy az adott körülmények között mit tudhatunk meg az alkalmazásukkal. A módszerek kiválasztásakor, alkalmazásakor és fejlesztésekor fontos szerepet játszanak az érvényesség (validity), a megbízhatóság (reliability) és az objektivitás szempontjai.⁷

Kutatási módszerek melyeket megemlítenék és amelyet a neveléstudományban alkalmaznak. Ezek közül az egyik a **kvantitatív**⁸ kutatás: ennek a módszernek a lényege, a mennyiségi adatok gyűjtése és elemzése. Statisztikai módszereket használunk a hipotézisek tesztelésére. Például a tanulók teljesítményét felmérhetjük az iskolában és összehasonlíthatjuk a korábbi években elért

⁶ Böhönyei Gézenyűz Óvoda és Bóbita Bölcsőde Pedagógiai Programja 2022.

⁷ Kontra József A pedagógiai kutatások módszertana, Kaposvári Egyetem 2011.

http://janus.ttk.pte.hu/tamop/kaposvari_anyag/kontra_jozsef/index.html

⁸ Csikos Csaba: Pedagógiai kísérletek kutatómódszertana; Budapest, Gondolat Kiadó 2012.

eredményeivel. A másik a **kvalitatív**⁹ kutatás: ez a módszer a minőségi adatok gyűjtésére és elemzésére helyezi a hangsúlyt. Ez esetben a kutatók megfigyeléseket, részletes interjúkat, fókuszcsoportokat használnak az adatok gyűjtésére.

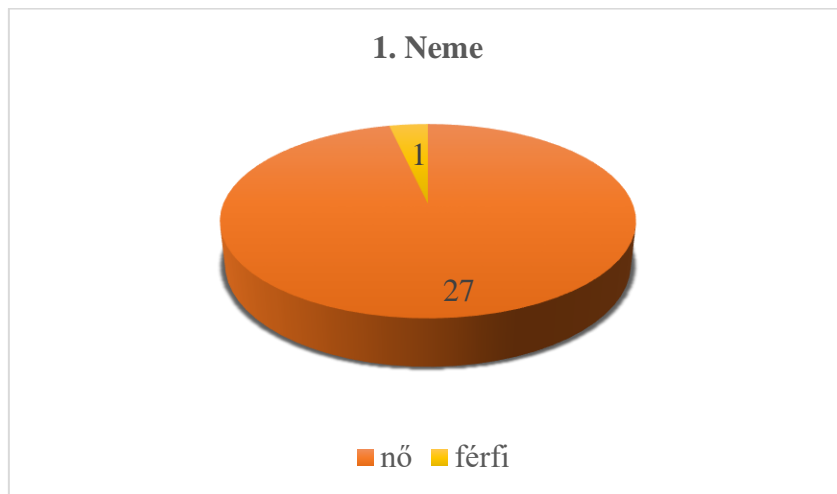
Információ gyűjtés érdekében én a kérdőívet választottam és kétfajta kérdőívet készítettem a szakdolgozati témám kutatásához. Azért gondoltam, hogy a kérdőíves módszert választom mert ez az egyik legelterjedtebb és leggyakrabban, használt kutatási módszer, amely a legtöbb ember számára elérhető. Felmerült bennem a kérdés az online kérdőívekkel kapcsolatban nem biztos, hogy sokan kitöltötték volna hiszen a vizsgált szülői közösségben nem mindenki rendelkezik megfelelő technikai eszközökkel vagy internetkapcsolattal. A kérdőívek egyik része a pedagógusok a másik a szülők körét érintette. A 40 darab szülői kérdőívből 28 értékelhető érkezett vissza. A pedagógusi kérdőív teljeskörű kitöltöttséget mutatott. A kérdőívek átadásakor ismerttettem a kitöltésre vonatkozó fontos tudnivalókat. A kérdőívet olyan szempontok alapján állítottam össze, amire a szülők és a pedagógusok is egyértelmű választ tudtak adni. Egyik része feleletválasztós volt a másik részét szabad szöveges válasz alapján tölthették ki.

VII. A szülőknek, óvodapedagógusoknak és óvodavezetőnek kiadott kérdőív felépítése, elemzése:

Az első öt kérdés az általános adatokról szólt. Kíváncsi voltam a válaszadók nemére, életkorára, családi állapotára, iskolai végzettségére, munkahelyére. A 7. kérdéstől kezdve szerettem volna megtudni milyen fejlesztéseket tartanak a szülők fontosnak a gyermekek számára és a hátrányokat, hogyan tudnánk leküzdeni.

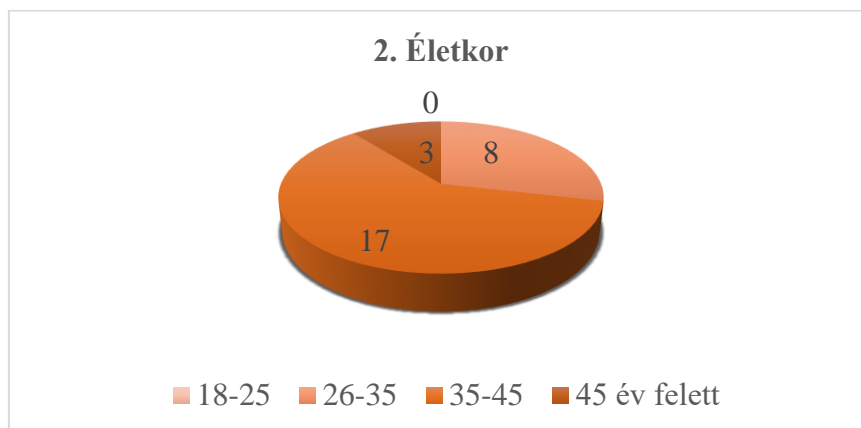
⁹ Csikos Csaba: Pedagógiai kísérletek kutatómódszertana; Budapest, Gondolat Kiadó 2012.

1. Válaszadó neme: A választ adók 99%-a nő volt.

1.számú ábra

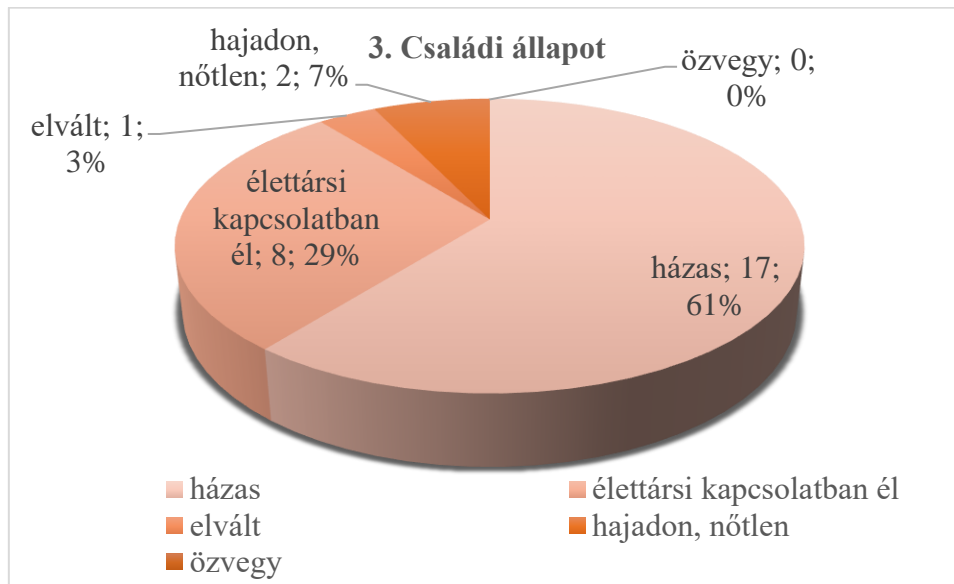
Elemzés: Az 1. számú ábra alapján megállapítható, hogy a kérdőív kitöltésekor láthatóan nagyobb arányban a család női tagjai válaszoltak, amiből arra következtettek, hogy a gyermekek óvodáztatásával, napközbeni ellátásával a családon belül a nők foglalkoznak.

2. számú ábra

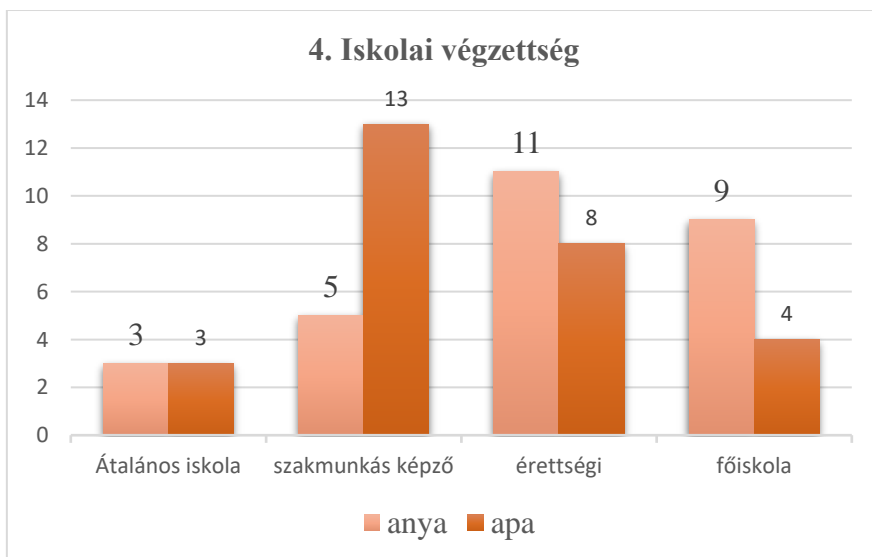
Elemzés: Az óvodai és általános iskolás gyerekek szüleinek életkora jellemzően 26 és 45 év között van, amit az elemzés is alátámaszt. Tapasztalataim szerint a hátrányos helyzetű családoknál a szülők inkább fiatalabb életkorúak. Ez azt jelzi, hogy a korai gyermekkori

fejlesztés és oktatás terén a pedagógusoknak és a fejlesztő pedagógusoknak kiemelt fontos feladatuk van az életkorhoz és a családi háttérhez igazodva, a hatékony módszerek és programok kidolgozásában és alkalmazásában. Továbbá segítséget kell nyújtani a szülőknek a nevelőszerep betöltésében, és elő kell segíteni, hogy az óvodáztatás és az iskolai tanulás minden család számára elérhető legyen.

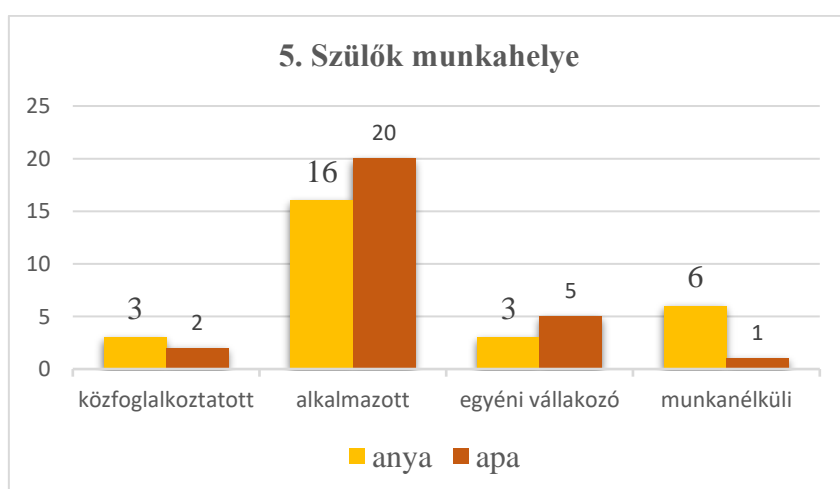
3.számú ábra

Elemzés: A családi állapotról szóló válaszokból kitűnik, hogy a válaszadók nagytöbbsége házas vagy élettársi kapcsolatban él, melynek oka az is lehet, hogy a szociális támogatásokra például a Babaváró, a Családi Otthonteremtési Kedvezmény (CSOK) jogosultak legyenek. Ezek a támogatások, lehetőségek adott esetben befolyásolhatják a házasságkötési döntéseket, és ez hatással lehet a családi életre és a gyermek fejlődésére. A gyermek fejlődése szempontjából fontos, hogy stabil és szeretetteljes környezetben nőjön fel. Ezen szociális vagy anyagi helyzet támogatása nagy hatással lehet a család életére, kapcsolatára. Ha a házasság stabil akkor a gyermek is boldogságban szeretetben nőhet fel, ami elősegíti a boldog gyermekkorát és egészséges fejlődését. Viszont, ha a házasságról elmondható, hogy nem stabil, konfliktusokkal teli ez negatív hatással lehet a gyermek szociális, érzelmi és mentális fejlődésére.

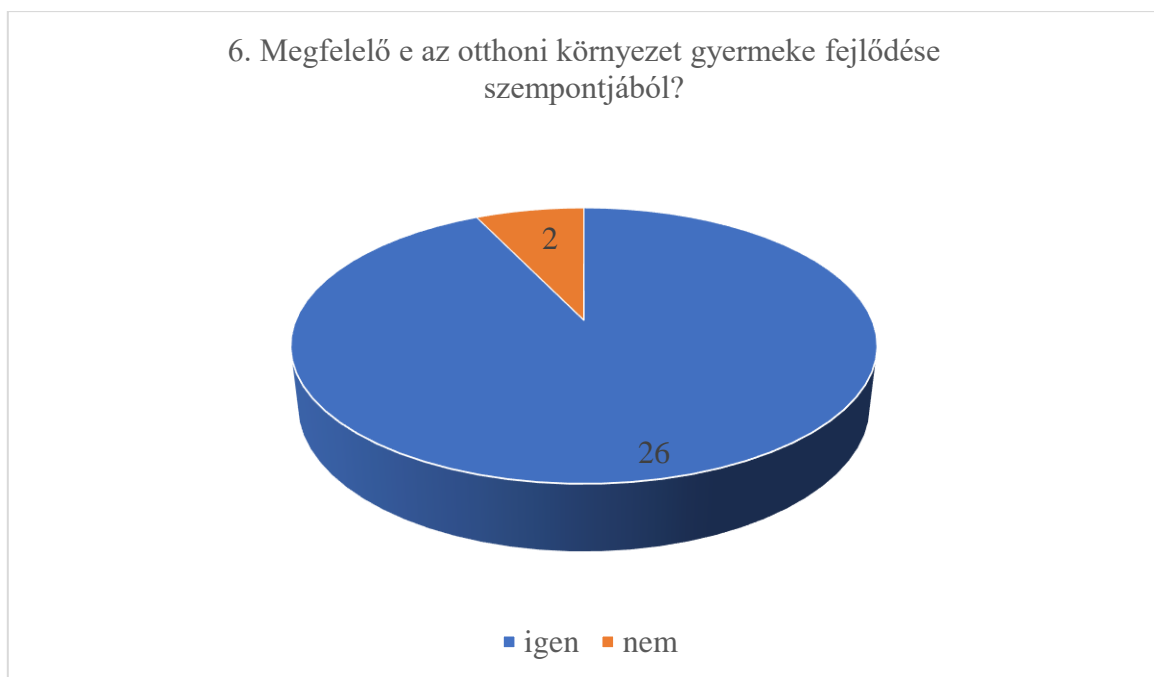
4.számú ábra

Elemzés: A kérdőív értékelése alapján azt láthatjuk, hogy a szülők iskolai végzettsége eltérő, az Anya magasabb szinten van (érettségi), míg az Apa a szakmunkás végzettséget szerezte meg. A közmunka programok és tanfolyamok szervezéseinek köszönhetően nőtt azoknak a szakembereknek a száma, akik rendelkeznek 8 általános végzettségen túli képesítéssel. E szempontot figyelembe véve fontos, hogy az oktatási rendszerbe vegyük a gyermek családi háttérét, és támogassuk őket lehetőségeiknek kialakításában. Az intézmény feladata azonos esélyek, lehetőségek biztosítása.

5.számú ábra

Elemzés: Az ötödik kérdésnél elsősorban a szülők foglalkoztatottságának arányára voltam kíváncsi. Milyen arányban van a munkanélküli Anya/ Apa aránya, illetve a munkanélküli anyánál nem derül ki, hogy miért nem dolgozik (gyes, gyed). A diagramon a legmagasabb szinten az alkalmazottak száma van, ami a szülők iskolai végzettségéhez vezethető vissza. A kérdőívet kitöltő szülők nagyobb arányban szakmunkás végzettséggel rendelkeznek. A munkanélkülieknél jellemzőbb a nők aránya. Betudható annak is, hogy a hátrányos helyzetű családokban a nők fiatalon vállalnak gyereket.

6.ábra

Elemzés: Az adatok alapján látható, hogy a többség szerint az otthoni környezet megfelelő a gyermek fejlődése szempontjából. Azonban vannak családok, akik szegénységi körülmények között élnek, és nem tudnak ezen változtatni. Az alacsony iskolai végzettség és jövedelemhiány jelentős tényezők ebben az összefüggésben. Ezen családok szegénységi kultúrája hatással lehet az otthoni környezet minőségére és a társadalmi elvárások eltérésére. Az egyenlő esélyek biztosítása érdekében, fontos, hogy a pedagógusok és az oktatási intézmények segítsék és támogassák az ilyen családokat. Ezzel hatnak a gyermekek fejlődéséhez és esélyegyenlőségéhez, valamint az eltérő társadalmi háttérrel rendelkező társaik közötti esélykülönbségek csökkentéséhez.

7. Milyen fejlesztések megvalósulást tartaná fontosnak az óvodában?

A kérdőív eredményei alapján 28 válaszból 17 válasz volt érkelhető, a többi nem a kérdésre válaszolt. A válaszok közül kiemelkedtek az eszközfejlesztési javaslatok, melyek között a játszótér bővítése, közösségi terek létrehozása és a képességfejlesztő játékok és eszközök beszerzése szerepel. Amit még fontosnak tartottak a szülők azok a gyermekprogramok, mint kulturális program, színházi előadások, koncertek, úszásoktatás, táncos-zenés foglalkozások és sportfoglalkozások, valamint az idegen nyelvi képzés. Hangsúlyozták még a tehetséggondozó és a fejlesztő foglalkozások jelentőségét, beleértve a pedagógiai, pszichológiai és a mentálhigiénés segítséget, a logopédiai foglalkozásokat és a gyógytestnevelést kiscsoportban, valamint a hittan, etika és illetan oktatást.

8. Mivel tudná segíteni Ön az óvoda munkáját a hátrányok leküzdésében?

A kérdésre adott válaszok alapján megállapítható, hogy 14 válaszadó nem válaszolt a kérdésre, egy válaszadó pedig azt írta, hogy nem tud semmilyen módszert javasolni. További válaszadók a kérdést félreértették, és olyan válaszokat adtak, amelyek nem kapcsolódnak a kérdéshez. Azok a válaszadók, akik megértették a kérdést, számos javaslatot tettek, például szülőkkel való beszélgetés a gyermek elfogadásáról (SNI-s csoporttársak), tehetséggondozás, közös szabadidős programok, adó 1%-a felajánlása, szülők munkahelyének meglátogatása. Arra a konklúzióra(következtetésre) jutottam, hogy a válaszadók nagyrésze nem is a kérdésre válaszolt (15 fő), amire magyarázat lehet a hátrányos helyzetből fakadó alacsony iskolázottság.

A szülői kérdőívekben adott válaszok alapján összegezhető, hogy a szülők az eszközfejlesztést és a programokat, tartják fontosnak a gyermekük sikeres fejlesztése érdekében. A megfogalmazott válaszok tartalma a hátrányos helyzet csökkentéséhez is megfelelő módszerek.

Óvónői kérdőív elemzése:

A kérdőívet csak az intézményben dolgozó óvodapedagógusokkal töltettem ki. Az általános adatokból kiderül, hogy a válaszadók 80%-a több, mint 10 éve dolgozik a pályán. 102 gyermekből 30%-a hátrányos helyzetű. A kérdőív válaszaiból az derült ki, hogy az óvodapedagógusok számos lehetőséggel rendelkeznek a hátrányok csökkentésére és a hátrányos helyzetű gyermekek fejlesztésére. A válaszok alapján az egyéni bánásmódot részesítik előnyben, figyelembe véve a gyermekek érzelmi és fizikai állapotát, sajátosságait, fejlettségét és önálló személyiségét. Az egyéni bánásmód és a differenciálás kulcsfontosságú

szerepet játszik, valamint az egyéni fejlesztések biztosítása a gyermekek számára, hogy az igénynek megfelelően tudjanak fejlődni. Az óvodai környezetben fontos az azonos feltételek biztosítása is, amely lehetővé teszi az elfogadást és a befogadást minden gyermek számára. A Pedagógiai Program-SZMSZ számos lehetőséget kínál a hátrányok csökkentésére, például helyszíni foglalkozások, néphagyományok ápolása. Külső szakembereket is bevonhatnak a fejlesztésekbe, szervezhetnek színházi vagy koncert előadásokat, kiállításokat, valamint közös szülői programokat, csoporton belüli játszótér.

Összezném a munkatársak és a szülők által végzett kérdőívek válaszait:

Ami jellemzővé vált a családoknál, hogy már nem vállalnak túl fiatal korban gyermeket, mint régen. A 2.számú ábrán láthattuk, hogy kevés annak az aránya, aki 18-25 éves korban családot alapított. A kérdőív alapján is látszik, hogy ez az életkor kitolódott. 35-45 év korra. A szülők iskolai végzettsége megoszlik szakmunkásképző és érettségi. Manapság már ritka az alacsony iskolázottság. Ebből adódóan kevés, sőt nagyon kis létszámban vannak, akik munkanélküliek. Így az óvodába érkező gyermekek számára hiányosan, de próbálják megteremteni amire szükségük lehet. Tapasztalataink alapján már előfordult, hogy az időjárásnak nem megfelelően volt öltöztetve a gyermek nem volt sapkája, meleg kabátja, csizmája. A ruházat nem megfelelő méretű volt vagy kicsi vagy éppen nagy volt. Egyes családok szerint megfelel a gyermeknek az otthoni környezet a fejlődés szempontjából. Pedagógus társaim elmondásai alapján a szülők megelégszenek azzal, amit a gyermekkel az óvodában az óvodapedagógusok foglalkoznak és bőven elég az, amikor a gyermek hazamegy és beül a számítógép elé vagy éppen csak televíziót néz ezzel sem zavarva a szülőt. Az intézmény próbálja megteremteni számukra azokat a lehetőségeket, nyugodt környezetet, amiből ezeknek a gyermekeknek hátrányaik adódnak. Megmutatjuk azokat a lehetőségeket, amellyel segíthetjük a környezet megismerését és megtapasztalhatják mind azt, amit ez érték közvetít számukra.

„A szociológusok többsége úgy véli, hogy az ember életének minden jellemzőjét- vagy szociológiai szakkifejezéssel: az életésélyeit- erősen meghatározza a társadalmi szerkezetben elfoglalt helyzete. A társadalmi helyzet befolyásolja azt, hogy mekkora jövedelmet tud elérni, milyen lakásban és milyen lakóhelyen lakik, milyen iskolai végzettséget szerez, hány gyermeke születik, várhatóan hány évig él vagy milyen valószínűséggel válik alkoholistává, vagy kerül börtönbe Ez a hatás természetesen nem determinisztikus jellegű, hanem inkább sztochasztikus, azaz valószínűségi jellegű (...)

(...) Az életesélyek ezen társadalmi meghatározottságából természetesen ki lehet egyénileg törni, továbbá lehet a társadalom szerkezetén, intézményein, kultúráján olyan változásokat kezdeményezni, hogy az esélyegyenlőtlenségek mérséklődjenek.”¹⁰

Hozzánk az óvodába érkező gyermekek többsége kevés tapasztalattal és ismerettel rendelkezik. A hátrányos helyzetű családok különböznek a többiektől. Például: érdeklődési körben, szokásrendszerük kialakításában, értékrendjükben, beszédkultúrájukban és az otthonról hozott ismeretek minőségében és mennyiségében Van olyan gyermek, aki még az alap szokásokat sem tudja. (kézmosás, kéztörölés, evőeszközhasználat.) Ezek a gyermekek azok, akik a peremterületekről járnak az óvodába, ahol nincs vezetékes ivóvíz, nincs szilárd burkolatú út. Vannak más településről érkező gyermekek, akik szintén hátrányos helyzetűek, őket falubusz hoz és visz. Ebből adódóan nem tudnak részt venni minden rendezvényen, programon és ezek a családok sokkal zárkózottabbak, ha például feladatot kell megoldani. A nevelési stílusuk is másabb a megszokottól, sokkal lazábbak, engedékenyebbek gyermekeikkel szemben. A tapasztalatok szerint ezáltal sokkal több gond van velük. Úgy gondolom, hogy nem a gyermekekkel van a probléma, hanem a szülőkkel, és ők azok, akik ezeket a helyzeteket okozzák melyeknek a gyermekek az elszenvedői. A hátrányos helyzetű szülők gyerekeinek nincsenek határok, amit otthon lát, tapasztal az tükröződik az óvodai viselkedésében. Itt nem hibáztathatjuk a gyermeket, mert nála csak az jelenik meg amit otthon lát. Jellemző, hogy hangosak, türelmetlenek, tudásuk szegényes, nyugtalanok. Tudnak szeretni és tudnak agresszívan is viselkedni. Ezek azok a problémák amire megoldást kell találni és kiküszöbölni. Bizonyos tanulmány foglalkozik azzal, hogy hátrányos szociokulturális környezetből is kerülnek ki tehetséges gyermekek, de ennek száma kevesebb.

„Lényeges kiemelni, hogy más a tudás és más az intelligencia. A szociokulturális hátrány elsősorban a tudás területén okoz jelentős lemaradást, de emellett sajnos az ingerszegény környezet, különösen a kisgyerekkorban, az értelmi képességek fejlődését is negatívan befolyásolja. Emiatt különösen fontos, hogy a szociokulturálisan hátrányos családba születő gyerekek már igen korai életkorban inger gazdag környezetben is tapasztalatot szerezhessenek.”¹¹

Véleményem szerint a különböző szociokulturális háttérrel rendelkező és környezetből érkező gyermekek, ha megfelelő módszerekkel és fejlesztésekkel vannak ellátva ezek a hátrányok

¹⁰ Andorka Rudolf – Bevezetés a szociológiába 36. oldal

¹¹ Gyarmati Éva: Hátrányban az előny – A szociokulturálisan hátrányos tehetségek
https://tehetseg.hu/sites/default/files/12_kotet_net_color.pdf

csökkenthetők. Már az óvodába lépéskor ez megvan tanítva, mutatva akkor a gyermekben tudatosul és az otthoni környezetben, majd a jövőben is tudja alkalmazni.

VIII. A pedagógiai program a mindennapi tevékenység és a szülői visszajelzések tükrében

A szülői és a óvodapedagógusi visszajelzések tükrében szerettem volna a pedagógiai programunkat megvizsgálni abból a szempontból, hogy a benne foglalt hátránykompenzációs tevékenységek, milyen hatékonyan működnek a valóságban. A pedagógiai programunk alapja a tevékenységközpontú óvodai nevelés. A bemutatkozás, helyzetelemzés és a jövőképmeghatározása vezeti be a helyi pedagógiai programunkat, hogy biztosítsuk a megvalósíthatóságot. A programot az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjának fejezetei alapján osztottuk fel. A legmeghatározóbb része az alapelvek megfogalmazása, amely felöleli az egész dokumentációt. A gyermek személyisége és tevékenysége kölcsönösen egymásra hatva fejlődik. A gyermek tevékenykedő lény: fejlesztése, ismereteinek tágítása tevékenységeken keresztül történik, a tevékenységközpontú óvodai nevelési program, pedig alkalmas eme cél megvalósítására. A valódi tudás az, amit a gyermek maga fejt meg és cselekvésen keresztül sajátít el. Ezért minél több tapasztalathoz kell jutnia, élményeket kell szereznie, hogy természetes kíváncsiságát kielégíthesse. Az ismereteket tapasztalati lehetőségek megteremtésével tudjuk átadni a gyermeknek, biztosítva a lehetőséget, hogy játékon, művészi alkotómunkán, saját tevékenységén keresztül szerezhesse meg azokat az élményeket, amelyek ébren tartják benne a vágyat a további ismeretek szerzésére. Mindenhez szükséges a személyes, bensőséges kapcsolat, az egyéni, differenciált bánásmód. Az óvodai tanulás fő célja a gyermek képességeinek fejlesztése és tapasztalatainak bővítése. Az óvodapedagógusnak építeni kell a gyermek előzetes tapasztalataira, erősíteni kell a kreativitásukat, és a tanulási tevékenységeknek az egész óvodai életet átható különböző formákban kell megjelenni, ahol a játéknak elsődleges szerepe van. A differenciált tevékenységkínálás, az egyénre szabott tempó és a különböző segítségigények figyelembevétele fontos a tapasztalatszerzési folyamat során. A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében kiemelt figyelmet kell fordítani az egyéni fejlesztésekre, a hátrányok kompenzálására és a kulcsképeségek fejlesztésére. A tehetséges gyermekek esetében elengedhetetlen az egyéni fejlődéshez a legmegfelelőbb tevékenység, hely, idő és módszer megválasztása. Az ismeretlen iránti érdeklődési kedv fenntartása és a tanulni vágyás megalapozása szintén fontos cél az óvodai nevelésben. Ennek érdekében a projekt és témahét

bevezetése lehetőségei biztosítják az óvodás gyermekeknek a különböző témakörökben való elmélyülésre és a tudásuk bővítésére. Az ilyen tevékenységek segítik a gyermeket abban, hogy új dolgokat fedezzen fel, és támogatják az iskolai tanulási készségek kialakulását is. Az óvodákban bevezetett műhelyek, mint például a Népi játékok, Kézműves és Mozgás, szintén fontosak a gyermek fejlődése szempontjából. Az ilyen műhelyekben a gyermekek szabadon kísérletezhetnek, alkothatnak, mozoghatnak és tapasztalatokat szerezhetnek a világról. Ezek a tevékenységek elősegítik a kreativitást, a problémamegoldó képességet és az együttműködés fejlődését. Összességében az óvodai tanulás célja a gyermek személyiségének fejlesztése és tapasztalatszerzés segítségével tudásbővítés. Ahhoz, hogy a gyermek megfelelően fejlődjön és egészséges legyen, fontos egy olyan napirend és heti ütemterv biztosítása, amely lehetővé teszi a megfelelő időszak, párhuzamosan végezhető és differenciált tevékenységek végzését. A napirend és az ütemterv tervezése során figyelembe kell venni a csoport együttműködését és feladattudatának fejlesztését, valamint a folyamatosan tervezett (5-35 perces) csoportos foglalkozások tervezését és szervezését is. A napirend segítse a játékoság, érzelmi biztonság, rugalmasság és a gyermekközpontúság megvalósítását, figyelembe véve az egyéni szükségleteket, de figyelve a helyi igényekre és szokásokra. A napirendnek nyitottnak és folyamatosnak kell lennie, és a tevékenységek közötti arányoknak figyelembe kell vennie a kiemelt szerepet. A csoportok nevelési tervét éves tervévszakokra kell csoportosítani, és heti ütemtervet egy vagy kéthetes periódusokba kell elkészíteni. Ez lehetővé teszi a gyermekek spontán ötleteinek és tapasztalatainak megismerését, összegyűjtését és a nevelőmunkában történő felhasználását. A legfontosabb azonban, hogy a gyermek cselekvés közben, aktív közreműködéssel, programok sorozatában szerezzon tapasztaljon érzékeljen, ismereteket. Óvodánkban nagyon fontos az egészséges táplálkozás. A háromszori étkezés a gyermekek fejlődési szempontjából meghatározó. Tapasztalataink alapján sok gyermek úgy jön óvodába, hogy a különböző új ízekkel csak itt találkozik. Vannak olyan családok, ahol a szülők nem is főznek, gyorsételekkel oldják meg a mindennapokat. Udvarunkon található a magaságyás, ahova a gyermekeknek lehetőségük van saját maguknak megtermelni a gyümölcsöt, zöldséget, amit el is tudnak fogyasztani, mint például: gyümölcssaláta, vagy éppen a paprika, paradicsom, sóska. A következő a higiénia, amit megemlíthetünk. Az óvoda ösztönzi a gyermekeket a helyes mosdó, illetve wc használatára. Van olyan kisgyermek, aki itt találkozik először csapból folyó vízzel, benti wc-vel. Itt tanítják meg például az óvó nénik a szappannal történő helyes kézmosást, illetve a fogmosást is. Ehhez hozzátartozik, hogy megteremtjük számukra a kiegyensúlyozott, nyugodt légkört. Az óvoda a működést biztosító belső szabályzatok kialakításával, a Köznevelési törvény által meghatározott épületről és eszközkészletről hozott

rendelet betartásával biztosítja. Számunkra nagyon fontos az esélyegyenlőség, minden gyermek egyenlő. Így a hátrányos helyzetű gyermekek számára is megteremtjük azt, ami a másik gyermeknek megvan. Például törölközőt, használati eszközöket az óvoda biztosítja a gyermekek számára. A mindennapi mozgás is fontos szerepet tölt be gyermekek testi fejlesztésében, amiben az óvó néniknek fontos szerepe van, mind a mozgásfejlesztésben, a mindennapi mozgásban és bizonyítottan meghatározó elem a tanulási képességek megalapozásában is. A gyermekek mozgásigényét és lelkesedésüket fenntartó motivációként különböző programokat szoktunk szervezni az óvoda keretein belül, ahova a szülőket is bevonjuk. Például: mobilitási nap, kihívás napja, sport nap az óvoda udvarán. Azoknak a gyermekeknek, akiknek nincs megfelelő eszközük a különböző programokhoz azok számára az óvoda biztosítja. Arra törekedve, hogy ezek a gyermekek (hátrányos helyzetű) ne érezzék magukat kevesebbnek társaiknál. A gyermekek pozitív pszichés fejlődéséhez a szeretetteljes, vidám légkör nagyban hozzájárul. Mivel a gyermekek számára nagyon fontos, hogy nyugodt, szeretetteljes légkör vegye őket körül, amit, mi óvodapedagógusok igyekszünk ezt biztosítani számukra, hogy bennünk biztos támaszra, társra leljenek. Az erkölcsi szocializáció fejlesztése kiemelten fontos már kisgyermekkorban. *„Kohlberg szerint az erkölcsi nevelés alapjai a jogok és kötelezettségek megismertetésével, dicsérettel és/vagy megrovással, büntetéssel és/vagy jutalmazással a felelősségtudat kialakítása.”*¹² jogok és kötelezettségek megismertetése, dicséret, megrovás, büntetés és felelősségtudat kialakítás jelenti. Az erkölcsi normák belső megtapasztalásának fontossága is kiemelendő. Ezt tapasztalhattuk a hátrányos helyzetű gyermekeknél. Nekik sokkal inkább szükségük van arra, hogy az óvónő mellett biztonságban érezzék magukat. Az anyanyelvi nevelés tartalma a gyermeki tevékenységrendszernek fejlesztése, és a nevelés eszközeinek a helyes szabálykövetése a megfelelő mintaadással valósítható meg. A gyermek számára biztosítva van az életkori sajátosságainak megfelelő a már meglévő tapasztalataira, ismereteire, kíváncsiságára épülő változatos tevékenység. Az értelmi képesség és kreativitás fejlődésére, fejlesztésére van lehetőség, mint például: képzelet, gondolkodás emlékezet, érzékelés, észlelés. Azoknak a rászoruló gyermekeknek, akiknek szükségük van speciális fejlesztésre az óvoda az utazó gyógypedagógusokkal oldja meg. Ilyen például a logopédus, a szűrd pedagógus, gyógytornász. Ehhez szükséges hely és eszközök biztosítottak számukra. Az óvodapedagógusok feladata, hogy minden rendelkezésre álló segítséget ismereteik fejlesztéséhez, képességeik fejlődéséhez biztosítsanak. Nekünk, mint pedagógusoknak olyan nyugodt, biztonságos légkört kell kialakítani, hogy a hátrányos

¹² Pedagógiai Szociálpszichológia Élmény '94 Bt. Hajdúhadháza, 2002.

megkülönböztetést a gyermekek magatartása kizárja. Úgy gondolom, hogy már kiskorukban nagyon fontos, hogy kialakuljanak bennük bizonyos erkölcsi normák. Ezért is fontos, hogy az óvodapedagógus megfelelő példa legyen számukra.

Elemzés

A pedagógiai program a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekekkel kapcsolatosan a következőket látja el: *„A gyermekek fejlesztésével kapcsolatos pedagógiai feladatok biztosítása. → A szociális hátrányok enyhítését segítő pedagógiai tevékenységek biztosítása. → Együttműködések kialakítása azokkal a szolgálatokkal, amelyek a gyermekek óvodai nevelése során a szülőket támogatják, és a gyermekek számára szolgáltatásokat biztosítanak. → Az óvodai fejlesztő programban részt vevő gyermekek haladásáról, fejlődéséről három havonkénti értékelés készítése, a leírtak megbeszélése, aláíratása a szülőkkel.”*¹³

A Pedagógiai Program alapján az óvodapedagógusok feladatai a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekekkel kapcsolatban

A hátrány csökkentése érdekében a következő feladatokat kell ellátnunk: az óvodába járó gyermekek családi hátterének megismerése: **családlátogatás:** Az óvodai beilleszkedés előtti időszakban a családlátogatás rendkívül fontos esemény a gyermek és a család megismerésében. Az ilyen alkalmak lehetőséget biztosítanak arra, hogy az óvónők és a szülők között kötetlen kapcsolat alakuljon ki, és a gyermek személyiségét, érdeklődési körét és szükségleteit alaposan megismerjük. Számomra a családlátogatás teljesen pozitív élményt nyújtott. A beszoktatás szempontjából is nagyon jó, hiszen a gyermekeknek mikor az óvodába érkeznek legalább mi óvodapedagógusok nem leszünk annyira idegenek. A családlátogatást után mi **nyílt napot** tartunk a jövődő kiscsoportosok számára. Ezen a napon betekintést nyerhetnek az óvodai életbe kis játékos, ismerkedős napot tartunk. Itt láthatjuk mely gyerekek azok, akik elmennek szüleik mellől és játszanak és kik azok, akik ragaszkodnak szüleikhez és mindig csak mellettük játszanak. Nagyon sok mindent tapasztalhatunk ezalatt a kevés idő alatt. A gyermek óvodába lépését követően úgymond folyamatos **nyomon követést** végzünk. A gyermek fejlődését az úgynevezett fejlődési napló tartalmazza, ahol leírjuk azt, hogy milyen hátránnyal érkezett az óvodába és mit tehetünk a hátrány csökkentése érdekében. Mérés értékeléséhez a DIFER programot használjuk. 2017. óta intézményünk az elektronikusan vezetett fejlődés nyomon követés módszert alkalmazza (**oviszolga.**) Úgy gondolom ez elengedhetetlen annak érdekében,

¹³ Böhönyei Gézengúz Óvoda és Bóbita Bölcsőde Pedagógiai Programja 2022. 50. oldal

hogy tudjuk, hogy sikerült a gyermeket felzárkóztatni. Tartunk **fogadóórát** is, ahol a szülők kérdéseket tehetnek fel akár a gyermekeikkel akár az óvodával kapcsolatosan. A gyermekek megfigyelésének kísérése sokféle módon történhet, például a különböző nyomtatványok és mérések segítségével. Azonban nem csak időszakosan, hanem folyamatosan kell nyomon követni a fejlődést annak érdekében, hogy pontos képet kapjunk a szükséges fejlesztésekről és a fejlesztendő területekről. Egyes területek a gyermek egyéni személyiségétől függően gyorsabban vagy lassabban fejlődnek, és ezek a lassabban fejlődő területek nagyobb figyelmet és odafigyelést igényelnek. Fontos, hogy dokumentáljuk ezeket a fejlődésmutatókat, mivel ezek miatt a pedagógusoknak és a szülőknek a fejlődés átláthatóbb megértésében és a hiányosságok azonosításában. Az ilyen dokumentációk a mértékének kimutatásában a vizsgáltak során a fejlődés, és minden esetben az eredmények felhasználhatók lehetnek. Feladataink közé tartozik még: *„hátrányos, halmozottan hátrányos és veszélyeztetett helyzet jelzése a gyermekvédelmi felelősnél → a kiemelt figyelmet igénylő helyzetben lévő gyermekek differenciált nevelése és fejlesztése → a rendszeres óvodába járás figyelemmel kísérése, szükség esetén a hiányzás jelzése a gyermekvédelmi felelősnek.”*¹⁴

A pedagógiai programban ezek a tevékenységek valósulnak meg a mindennapjainkban.

Játék

Az óvodában nagy hangsúlyt fektetünk a játékra, melynek szerepe az egész személyiség fejlődésének tükröződése. Az óvónők a feladata, hogy biztosítsák a nyugodt játék feltételeit a megfelelő hely, idő és eszközbiztosításával. A játék lehet szabad játék vagy az óvodapedagógus által kezdeményezett játék. Az óvodapedagógus feladata a megfelelő időben és módon történő ötletadás és modellnyújtás, valamint a játékeszközök életkorának megfelelő kiválasztása. A fejlesztő játékok kiemelten szerepelnek minden csoport készletében, és az óvónők és fejlesztő pedagógusok által használt fejlesztő szobajátékokat is a gyermekek fejlesztése érdekében. Az óvoda felhívja a szülők figyelmét a játék fontosságára, tanácsokat, ötleteket ad a szülőknek, hogy mit vásároljanak, szerezzenek be gyermekeik számára.

Verselés, mesélés

A mesék és versek hosszú ideje az anyanyelvi nevelés fontos eszközei, amelyek segítségével átadni régi értékeket, szokásokat a gyermekeknek. Az óvodapedagógusok és a gyermekek

¹⁴ Böhönyei Gézengúz Óvoda és Bóbita Bölcsőde Pedagógiai Programja 49. oldal

közötti közös élmények elengedhetetlenek, amelyek erősebbé teszik a köztük lévő kapcsolatot. A mesék segítik a gyermek szemléletmódjának és világtképének kialakításában, az érzelmi viszonyok megértésében a megfelelő viselkedési módok elsajátításában. Fontos feladatunk, hogy változásokat indítsunk el a szülők szemléletében és erősítsük az élő beszéd fontosságát. Az óvodában elérhetővé kell tenni a képeskönyveket, és fontos, hogy megbecsüljük őket. Szervezhetünk könyvtárlátogatást és színházlátogatást is. Az irodalmi művek ajánlása a szülőknek, hogy felismerjék mesélés jótékony hatását.

Ének-zene, énekes játék, gyermektánc

Az ének-zene, énekes játékok és gyermektáncok fontosak az óvodai környezetben, felkeltik a figyelmüket, érdeklődésüket a környezet hangjai iránt. A népdalok éneklése, hallgatása, a gyermek- néptáncok és népi játékok pedig segítik a hagyományok megismerését és ápolását.

Rajzolás, festés, kézimunkázás

Az óvodában a mesék és a versek mellett a rajzolás, festés és a kézimunka is fontos eszköze az alkotásra és önkifejezésre. Célunk, hogy széles eszköztárral és sokszínű élményekkel indítsuk el az óvodások fantáziáját és kreativitását, valamint fejlesszük képi gondolkodásukat, térbeli tájékozódó képességüket, szín- és formavilágukat. Így tudjuk segíteni az egyéni fejlettséghez és képességekhez igazodva a gyerekek alkotóképességének fejlődését.

Mozgás

Az óvodai mozgásos játékok és a testmozgás lehetőséget nyújtanak a pszichomotoros készségek és képességek fejlesztésére. Az óvoda feladata, hogy számos lehetőséget biztosítson a mozgás és a játék örömeire, így segítve a testi, szellemi fejlődésüket. Az egyéni fejlettségi szintekhez igazodó mozgásos feladatok és játékok, tevékenységek fejlesztése a természetes hely- helyzetváltató és finommotorikus mozgáskészségek tanulásában a mozgáskoordinációban. A mozgásos játékok és gyakorlatok fejlesztik a gyermekek testi képességeit, mint például az erő, ügyesség, gyorsaság, állóképesség és a teherbíró képességet, valamint elősegítik a helyes testtartás kialakulását és a társas interakciókat. Fontos szerepet játszanak az egészség megőrzésében és megóvásában.

Külsővilág tevékeny megismerése

Az óvodában fontos, hogy a gyermekek minél több lehetőséget kapjanak a természet megismerésére és azon keresztül a környezettudatosság fejlesztésére. Ehhez szükséges, hogy a pedagógusok megmutassák a gyerekeknek a természet csodáit, és felfedezzék a környezetüket, az élő és élettelen dolgokat, az állatokat és a növényeket. Ezenkívül fontos, hogy az óvodások megismerjék a saját kultúrájukat, hagyományait, történelmüket, amelyhez az otthoni környezetből indulva az óvoda nem elhanyagolható. Ezen keresztül segíthetjük őket abban, hogy értékeljék a saját környezetüket és kultúrájukat. A külső világ megismerése és az ezzel kapcsolatos tevékenységek segítik a gyermek fejlődését a kognitív, érzelmi és szociális területen, valamint az ökológiai tudatosságukat és felelősségüket az élővilág és a környezet iránt.

Külsővilág mennyiségi és formai összefüggéseinek megismerése

A matematikai fogalmak és összefüggések megismerése nagyon fontos a gyermek számára, mivel segít neki megérteni és kezelni a külvilágban található mennyiségi és formai összefüggéseket. Az óvodában a pedagógusnak fontos szerepe van abban, hogy a matematikai fogalmakat játékosan és érthetően prezentálja a gyermeknek, és segítse őt a matematikai készségek és tudás fejlesztésében. A gyermeknek lehetősége van tapasztalni a mennyiségi és formai összefüggéseket például az építőjátékok, a homokozó, vagy éppen az étkezések során. A gyermeknek meg kell értenie, hogy mennyiségekkel dolgozik például amikor az asztalon lévő ételeket osztja szét, vagy amikor építőjátékkal játszik és a kockákat rendezgeti. A matematikai fogalmak és összefüggések megismerése nem csak az óvodai életben, hanem a mindennapi életben is fontos szerepet játszanak, mivel ezek segítségével könnyebb megérteni és kezelni a világban található problémákat és helyzeteket. A matematika ismeretek ugyan úgy, mint az anyanyelvi nevelés egyaránt jelen van a gyermek mindennapi óvodai életében, lehetővé téve a HH és HHH gyermekek fejlesztésének fokozottabb nyomon követését. A tevékenységek végzése, a cselekvések folyamata során rengeteg olyan helyzet adódik, ahol a matematikai fogalmakat természetes módon lehet megismerni. Az ilyen tevékenységek és élmények szinte észrevétlenül fejlesztik a gyermek megismerő képességét.

Munkajellegű tevékenységek

Az óvodában a munka jellegű tevékenységek- melyek a játékkal cselekvő tanulással sok hasonlóságot mutatnak. Fontos szerepet játszanak a gyerekek szociális és kognitív képességeinek, attitűdjeinek és kompetenciáink fejlesztésében. A gyermek munkája nemcsak

rájuk, hanem a környezetükre is hatással van, és a pedagógusnak kiemelt feladata, hogy tudatosan szervezze meg és segítse a munkavégzést. Az óvodapedagógusnak fontos, hogy csak annyi segítséget nyújtson a gyermeknek, amennyire szüksége van, és nem korlátozza cselekvési vágyát. A cél az, hogy a gyerekek szívesen, örömmel végezzék a munkajellegű tevékenységeket, és a saját fejlődésüket segítsék elő, sajátítsák el azokat.

Összegezném ezek a tevékenységek miként fejleszthetik a hátrányos helyzetű gyermekeket. Az óvodában a tevékenységek nagyon fontosak és meghatározók a hátrányos helyzetű gyermekek számára. Lehetőséget kapnak arra, hogy bekapcsolódjanak a közösségi életbe, fejlődésüket elősegítse. Az óvoda az első olyan intézmény a gyermekek számára, ahol kulturális, szociális, anyagi és nyelvi hátrányaikat ellensúlyozni lehet. Az óvodapedagógusok fontos szerepet játszanak a hátrányos helyzetű gyermekek felzárkóztatásában, lehetőséget biztosítanak az alapvető értékek, az együttműködési képességek, kapcsolatteremtési készségek és a kommunikáció tanulásában. A játékos tevékenységek a csoportos foglalkozások segítenek abban, hogy ezek a gyermekek kialakítsák a szociális kapcsolataikat és lehetőség nyílik arra, hogy megismerkedjenek a különböző kultúrákkal és azok értékeivel. Ezen tevékenységek javíthatják a nyelvi készségeiket, ami nagyon fontos a sikeresség szempontjából. Lehetőség adódik arra is, hogy a gyerekek az alapvető szavakat megismerjék, megtanulják amire az iskolában majd szükségük lehet. Az intézmény csak akkor lehet hatékony, ha az oktatási rendszer a hátrányos helyzetű gyerekek segítésére a legjobb gyakorlatokat alkalmazza és a megfelelő eszközöket és erőforrásokat biztosítja a pedagógusoknak a személyre szabott támogatás és tanítás biztosításához. A hátrányos helyzetű gyermekek felzárkóztatása és az esélyegyenlőség biztosítása az óvodai nevelési feladatok fontos részét képezi. Az óvodapedagógusoknak kiemelt figyelmet kell fordítaniuk ezekre a gyermekekre, és segíteni kell abban, hogy sikeresen teljesítsék az iskolához való átmenetet. A programok és az egyéni fejlesztési tervek a gyermekek erősségeinek és gyengeségeinek azonosításában, és lehetővé teszik a személyre szabott tanulás és fejlődés elősegítését. Az értékelések és a szülőkkel való kommunikáció segít a gyermekek fejlődésének nyomon követésében, és az esetleges problémák időben történő azonosításában. Az óvodai nevelési feladatoknak az esélyegyenlőség biztosítása és a hátrányok csökkentése mellett a gyermekek egész személyiségének fejlesztése és az érdeklődési körök bővítése is fontos részét képezi. Szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységeket kell kialakítani a pedagógus szervezetekkel, hogy támogatást biztosítsanak a gyermekeknek és a szülőknek.

Hátrány csökkentése

Feladataink a hátrány csökkentése érdekében: Az óvodai nevelés során fontos feladatunk a gyermekek fejlesztése, melyet különböző pedagógiai tevékenységekkel segítünk elő. A szociális hátrányok enyhítésére szintén odafigyelünk és ehhez szükségünk van más szolgáltatásokra. Továbbá rendszeres értékelést végzünk az óvodai fejlesztő programban résztvevő gyermekek fejlődéséről, melyet három havonta megbeszélünk és aláíratunk a szülőkkel. Az együttműködés és az átláthatóság fontos szerepet játszik a nevelési folyamatban. A hátrányos helyzetű gyermekek felzárkóztatása és az esélyegyenlőség biztosítása az óvodai nevelési feladatok fontos részét képezi. Az óvodapedagógusoknak kiemelt figyelmet kell fordítaniuk ezekre a gyermekekre, és segíteni kell abban, hogy sikeresen teljesítsék az iskolához való átmenetet. A programok és az egyéni fejlesztési tervek a gyermekek erősségeinek és gyengeségeinek azonosításában, és lehetővé teszik a személyre szabott tanulás és fejlődés elősegítését. Az értékelések és a szülőkkel való kommunikáció segít a gyermekek fejlődésének nyomon követésében, és az esetleges problémák időben történő azonosításában. Korai iskola zavarokat fel kell ismerni és megfelelően fejleszteni, például ceruzafogás, egyensúlyérzék, beszédfejlődés, memória, ritmusérzék. Az óvodai nevelési feladatoknak az esélyegyenlőség biztosítása és a hátrányok csökkentése mellett a gyermekek egész személyiségének fejlesztése és az érdeklődési körök bővítése is fontos részét képezi. Szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységeket kell kialakítani a pedagógus szervezetekkel, hogy támogatást biztosítsanak a gyermekeknek és a szülőknek. Fontos a szülőket ösztönözni a rendszeres óvodába járásra, hogy a gyermek fejlődése, felzárkóztatása a legjobban megvalósuljon. A befogadó, gyermekközpontú szemlélet, a szociális biztonság, az egyenlőség, és az egyéni szükségletekre való figyelem mind segít a gyermek fejlődésében. Az óvodapedagógus feladata az óvoda és az iskola közötti átmenetet zökkenőmentessé tenni.

Összességében nagyon eredményesnek és helyesnek tartom, hogy az óvoda figyel arra, hogy a tevékenységek a hátrányos helyzetű gyermekek személyiségfejlődését is segítsék, és hogy az óvodapedagógusok a saját egyéniségükkel gazdagítják a gyermekek mindennapi élményeit, ezzel segítve a gyermekek fejlődését és a hátrányok leküzdését. Az óvodán kívüli tevékenységek biztosítják a gyerekeknek a tapasztalatszerzést, többek között kirándulásokkal és sétákkal, amelyekkel újabb élményekkel gazdagodhatnak. Az a véleményem, hogy a tevékenység központú program teljesen megfelel a gyermekek fejlesztésére, mind eszköz és hely szempontjából is.

IX. Összegzés

Úgy gondolom, hogy a pedagógiai munka elengedhetetlen része az állandó önmegújítás, és az eredmények folyamatos értékelése. Ennek érdekében számos módszer áll rendelkezésünkre, amelyek között az elemzések és a szakdolgozatok kiemelt fontossággal bírnak. Az ilyen munkák segítségével mi pedagógusok és az intézményvezetők nem csak az eredményeket értékelhetjük, hanem felhívhatjuk a figyelmet az esetleges hiányosságokra és a fejlesztendő területekre is. Az óvodai nevelés során kulcsfontosságú a tevékenységközpontú pedagógia alkalmazása, amely az élményszerzésre és a megtapasztalásra épülve fejleszti a gyermekek személyiségét és tudását. A program szellemiségében kell dolgozni és minél magasabb szinten kell foglalkozni a gyermekekkel. Ehhez pedig szükséges a szakmai továbbképzés lehetősége és az óvoda anyagi és tárgyi feltételei is. A fejlesztések anyagi és szakmai finanszírozása fontos a pályázati lehetőségek és támogatási források felhasználása érdekében. A szakmai koncepciónkba pedig be kell építeni a környezettudatosságot és a hagyományápolást, és kidolgozni rövid és hosszú távú terveket is. Az óvodában nem csak a gyermekek nevelése és fejlesztése a feladat, hanem a szülők elégedettségének megtartása is. A pedagógusoknak tiszteletben kell tartaniuk egymás kompetenciáját és együtt kell működniük a szülőkkel. Ennek érdekében érdemes megalapítani a szülők klubját, ahol a nevelési problémákról lehet beszélni és szakmai és szakmai előadók segítségét is igénybe lehet venni. Az óvodai nevelés során az együttműködés elengedhetetlen része a sikeres munkának. A gyermekeken keresztül lehet a családokat is nevelni, és fontos a környezettudatos magatartás fokozása is. Az óvodai programok során szükség van a szülők bevonására például az óvoda udvarának parkosításához, játszótéri eszközök karbantartásához, és a szelektív hulladékgyűjtésbe szintén. Ez egy fontos lépés a környezettudatos nevelési célkitűzések megvalósításához. Úgy vélem gyermekeinknek sikerül kitartó és sok munkával olyan óvodás éveket biztosítani, melyben kellemes élmények és tapasztalatok épülnek be személyiségükbe és a meglévő hátrányaikat kompenzálják.

Vezetőként a hátrányok leküzdése érdekében és a hátrányos helyzetű gyermekek felzárkóztatása érdekében több fejlesztést és programot vezetnék be, illetve több olyan programot, ami a szülőkkel együtt történik. Az óvodában szervezhetünk rendszeresen olyan kulturális programokat, egészségnapokat, amelyen a szülőkkel együtt közösen történik erősítve a kapcsolatot. Ezek az események nagy lehetőséget biztosítanak, hogy a szülők és a gyermekek kulturális ismereteit szélesítsük, valamint megismertessük az egészséges életmód és táplálkozás fontosságát. A rendezvényeken orvost, védőnőt is meghívhatunk, akik felvilágosítást adhatnak és válaszolnak a szülők kérdéseire az egészségügyi kérdéseikkel kapcsolatban. A gyermekek

akár a szülőkkel közösen készíthetnek gyümölcssalátát Ennek érdekében meg kell teremteni azokat a feltételeket, ami lehetővé teszi, hogy a gyermekek egyenlő eséllyel induljanak el az életben. Ehhez a szükséges feltételek, eszközök biztosítása elengedhetetlen a gyerekek fejlődése szempontjából. Ilyen például a megfelelő szakember bevonása, alkalmazása, akik a gyermekek fejlődésében és oktatásában segítenek. Fontos feladata az intézményvezetőnek, hogy megbizonyosodjon arról, hogy ezek a szakemberek megfelelő tapasztalattal rendelkeznek a gyermekek fejlesztésére, nevelésére. A következő fontos lépés a gyermekek speciális szükségleteire tervezzük a programokat, fejlesztéseket, figyelembe véve a gyermekek különleges igényeit. A programokban olyan tevékenységeket kell beépíteni, amely a gyermek fejlődését segíti, illetve a társadalomban való elhelyezkedését.

X. Irodalomjegyzék

1. 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről
2. Andorka Rudolf – Bevezetés a szociológiába, Osiris 1997. 36. oldal
3. Bábosik István: Neveléstudomány. Budapest: Osiris Kiadó, 2004.
4. Bábosik István- Mezei Gyula Neveléstudomány Telosz. Budapest, Kiadó Felelős kiadó: DR. Dörömbözi János, 2005.
5. Böhönyei Géza Óvoda és Bóbita Bölcsőde Pedagógiai Programja 2022.
6. Csík Csaba: Pedagógiai kísérletek kutatómódszertana. Budapest, Gondolat Kiadó, 2012.
7. Dr. Deliné Fráter Katalin: A differenciáló pedagógia alapjai, sajátosságai az óvodai nevelésben, Alkotó Műhely, Debrecen, 2010.
8. Dr. Kontra József: A pedagógiai kutatások módszertana, Kaposvári Egyetem, 2011.
9. Dr. Várnagy Elemér – Dr. Várnagy Péter: A hátrányos helyzet pedagógiája, Corvinus Kiadó, 2000.
10. Gyarmathy Éva: Hátrányban az előny- A szociokulturálisan hátrányos tehetségek, 2010.
11. Helyi Esélyegyenlőségi Program, Böhönye, 2023-2028.
12. Pedagógiai Szociálpszichológia Élmény'94 Bt. Hajdúhadháza, 2002.

XI. Mellékletek

Kérdőív Óvodavezetők és Óvodapedagógusok részére!

Szakedolgozatom elkészítéséhez kérem önöket név nélkül legyenek szívesek ezt a kérdőívet kitölteni.

1. Hány éve dolgozik, mint óvodapedagógus?
2. Hány éve dolgozik, mint vezető?
3. Hány óvodás gyermek jár az intézménybe?
4. Az intézményben a gyermekek hány százaléka hátrányos- halmozottan hátrányos helyzetű?
5. Önnek, mint óvodapedagógusnak milyen lehetőségei vannak ezek csökkentésére?
(HH, HHH)
6. Önnek, mint vezetőnek milyen lehetőségei vannak ezek csökkentésére?
7. Melyek ezek a szolgáltatások/ fejlesztések?
8. A hátrányok csökkentésének érdekében van e olyan szolgáltatás/ fejlesztés, amely segítséget tud nyújtani?

Válaszát köszönöm
Kuti-Ignác Renáta
Óvodapedagógus

Tisztelt Szülők!

Kuti-Ignác Renátának hívnak. Közoktatási vezető és pedagógus-szakvizsga szakirányú képzésre járok. Jelenleg a Magyar Agrár-és Élettudományi Egyetem végzős hallgatója vagyok.

Szakedolgozatom elkészítéséhez kérem önöket név nélkül legyenek szívesek ezt a kérdőívet kitölteni. A kérdőívet január 31-ig legyenek szívesek a napraforgó csoportba leadni. Az eredményeket kizárólag a szakedolgozatomhoz fogom felhasználni.

1. Neme	Nő	Férfi
2. Életkora	18-25 év	
	26-35 év	
	36-45 év	
	45 év felett	
3. Családi állapot:	házas	
	élettársi kapcsolatban él	
	elvált	
	hajadon, nőtlen	
	özvegy	
4. Szülők legmagasabb iskolai végzettsége:		
Anya: általános iskola		
szakmunkás képző		
érettségi		
főiskola		
Apa: általános iskola		
szakmunkás képző		
érettségi		
főiskola		
5. Szülők munkahelye:		
Anya: közfoglalkoztatott		
alkalmazott		

egyéni vállalkozó
munkanélküli

Apa: közfoglalkoztatott
alkalmazott
egyéni vállalkozó
munkanélküli

6. Gyermek egészsége, fejlődése szempontjából megfelelő e a család életmódja,
életvitele? igen nem

7 Milyen fejlesztések megvalósulását tartaná fontosnak az óvodában?

8 Mivel tudná segíteni Ön az óvoda munkáját a hátrányok leküzdésében?

Válaszát köszönöm!

Kuti-Ignác Renáta

Óvodapedagógus

NYILATKOZAT

Alulírott Kuti-Ignác Renáta, a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, Kaposvári Campus, Közoktatási vezető és pedagógus-szakvizsga szakirányú továbbképzési szak levelező* tagozat végzős hallgatója nyilatkozom, hogy a dolgozat saját munkám, melynek elkészítése során a felhasznált irodalmat korrekt módon, a jogi és etikai szabályok betartásával kezeltem. Hozzájárulok ahhoz, hogy Szakdolgozatom egyoldalas összefoglalója felkerüljön az Egyetem honlapjára és hogy a digitális verzióban (pdf formátumban) leadott dolgozatom elérhető legyen a témát vezető Tanszéken/Intézetben, illetve az Egyetem központi nyilvántartásában, a jogi és etikai szabályok teljes körű betartása mellett.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem*

Kelt: 2023 év április hó 25 nap

Kuti-Ignác Renáta
Hallgató

NYILATKOZAT

A dolgozat készítőjének konzulense nyilatkozom arról, hogy a Záródolgozatot/Szakdolgozatot/Diplomadolgozatot áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A Záródolgozatot/Szakdolgozatot/Diplomadolgozatot záróvizsgán történő védésre javaslom / nem javaslom*.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem*

Kelt: Kaposvár év április hó 27 nap

[Signature]
Belső konzulens

*Kérjük a megfelelőt aláhúzni!

NYILATKOZAT

a szakdolgozat nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve: Kuti-Ignác Renáta
A Hallgató Neptun kódja: JB9F7W
A dolgozat címe: Intézményem társadalmi környezetének hatása az intézményben folyó pedagógiai munkára
A megjelenés éve: 2023
A konzulens tanszék neve: Gyöngyösiné szabó Judit, Magyar Agrár és Élettudományi Egyetem, Neveléstudományi intézet

Kijelentem, hogy az általam benyújtott záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió¹ egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, s az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottam, tudomásul veszem, hogy a Záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkori szellemi tulajdonkezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem könyvtári repozitori rendszerébe.

Kelt: 2023. április 25.

Kuti-Ignác Renáta
Hallgató aláírása

A SZAKDOLGOZAT TARTALMI KIVONATA

Dolgozat címe:

Intézményem társadalmi környezetének hatása az intézményben folyó pedagógiai munkára

A dolgozatot készítő hallgató neve: Kuti-Ignác Renáta

Szak, képzési szint és tagozat megnevezése: Közoktatási vezető és pedagógus- szakvizsga szakirányú továbbképzési Szak. Levelező tagozat

Tanszék/Intézet: Magyar Agrár és Élettudományi Egyetem Kaposvári Campus

Belső témavezető: Gyöngyösiné Szabó Judit

Az óvodapedagógusok és az óvodavezetők kulcsszerepet játszanak a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek felzárkóztatásában és az esélyegyenlőség-növelésében. A korai felzárkóztatás rendkívül fontos, mert ezek a gyermekek a jövő nemzedékei és esélyeik biztosítása elengedhetetlen a sikeres elinduláshoz. Az önbizalom és az esélyek növelése érdekében fontos, hogy megfelelő alapokat kapjanak, mint a nem hátrányos helyzetű társaik. Szakdolgozatomban azt vizsgáltam, hogy a hátrányos helyzetű gyermekek fejlesztése konkrétan megjelenik-e a helyi Pedagógiai Programban, miként segíthetik a benne megfogalmazott eszközök a gyermekek fejlesztését és a megvalósítás mennyire tükrözi a valóságot. Ahhoz, hogy a kérdéseimre megfelelő választ kapjak, megpróbáltam a Pedagógiai Programot elemezni, összevetni a megvalósult tevékenységekkel. Ennek érdekében kérdőívet tölttettem ki a szülőkkel, valamint az óvodában dolgozó óvodapedagógusokkal. A szülői kérdőívekben adott válaszok alapján összegezhető, hogy a szülők az eszközfejlesztést és a programokat, tartják fontosnak a gyermekük sikeres fejlesztése érdekében. A megfogalmazott válaszok tartalma a hátrányos helyzet csökkentéséhez is megfelelő módszerek.

Kíváncsi voltam miként vélekednek a hátrányok csökkentését szolgáló pedagógiai eszközökről, és mit tartanak szükségesnek a hatékonyabb hátránykompenzáció megvalósítására. A fenntartó és a partner intézmények nagy segítséget jelentenek ebbe a folyamatba, de sok munkára van szükség, de mindannyiunk felelőssége, hogy megoldást találjunk a problémára. Összességében nagyon eredményesnek és helyesnek tartom, hogy az óvoda figyel arra, hogy a

tevékenységek a hátrányos helyzetű gyermekek személyiségfejlődését is segítsék, és hogy az óvodapedagógusok a saját egyéniségükkel gazdagítják a gyermekek mindennapi élményeit, ezzel segítve a gyermekek fejlődését és a hátrányok leküzdését. Az óvodán kívüli tevékenységek biztosítják a gyerekeknek a tapasztalatszerzést, többek között kirándulásokkal és sétákkal, amelyekkel újabb élményekkel gazdagodhatnak. Az a véleményem, hogy a tevékenység központú program teljesen megfelel a gyermekek fejlesztésére, mind eszköz és hely szempontjából is.